

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH VA BARQAROR TEXNOLOGIK O'ZGARISHLAR.

Bobojonova M.J

Osiyo Xalqaro Universiteti o'qituvchisi

Sodiqova N.T

Osiyo Xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Yashil iqtisodiyot - bu o'sish va rivojlanishning muqobil ko'rinishi; atrof-muhit va ijtimoiy farovonlikni oshirish bilan uyg'un tarzda iqtisodiy rivojlanish va odamlar hayotini yaxshilashga qodir. Yashil iqtisodiyot strategiyasining muhim tarkibiy qismlaridan biri barqaror texnologiyalarni ishlab chiqish va qabul qilishga ko'maklashishdir. Ushbu maqolaning umumiy maqsadi barqaror texnologik o'zgarishlarni amalga oshirishda duch keladigan bir qator muammolarni muhokama qilishdan iborat bo'lib, ular jamiyatdagi turli darajadagi siyosatchilar va mutaxassislar tomonidan to'g'ri tushunilishi kerak. Shuningdek, kelgusidagi tadqiqotlar uchun ba'zi yo'nalishlarni aniqlaymiz. Muhokamalar beshta muammoga qaratilgan: (a) diffuz - va tobora global - ekologik xavf-xatarlar bilan kurashish; (b) nafaqat bosqichma-bosqich, balki tubdan barqaror texnologik o'zgarishlarga erishish; (c) yashil kapitalizm va noaniq biznes-as-usual ssenariysi; (d) davlatning roli va tegishli siyosat aralashmasini ishlab chiqish; va (e) taqsimlash muammolari va ta'sirlari bilan shug'ullanish. Maqolada barqaror texnologik o'zgarish mos ravishda xususiy sanoat va davlat rollarini qayta baholashni talab qilishi va kelajakdagi tadqiqotlar turli institutsional sharoitlarda yangi siyosat vositalari kombinatsiyalarini aniqlash va amalga oshirish muammolarini ko'proq hal qilishi kerakligi ta'kidlanadi.*

Kalit so'zlar: *yashil iqtisodiyot, uglerodsiz texnologiyalar, elektr energiya, diffuziya emmisiyasi, yashil kapitalizm, plastic chiqindilar, resurslar.*

Yashil iqtisodiyotga o'tish va barqaror texnologik o'zgarish so'nggi o'n yil ichida an'anaviy iqtisodiy modellarni iqlim o'zgarishi, biologik xilma-xillikning yo'qolishi, suv tanqisligi va boshqalarni hal qilish va shu bilan birga asosiy ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni hal qilish uchun isloh qilish kerakligi haqida tez-tez da'vo qilingan. 2008-2009-yillardagi global moliyaviy inqiroz bu munozaralarni kuchaytirdi va bu xavotirlar "yashil iqtisodiyot" nuqtai nazariga o'tkazildi. Bundan tashqari, 2015-yilda dunyo mamlakatlari 2030-yilgacha Barqaror rivojlanish kun tartibi va uning 17 ta Barqaror rivojlanish maqsadlarini qabul qildilar. Ushbu maqsadlar global qashshoqlikka barham berish iqtisodiy o'sishni ta'minlaydigan strategiyalar bilan bir qatorda ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya va ish o'rinlari yaratish kabi turli xil ijtimoiy ehtiyojlarni

qondirish, shu bilan birga, atrof-muhit ifloslanishi va iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish kerakligini tan oladi. Shunday qilib, barqaror rivojlanish maqsadlari ham ekologik tizim va iqtisodiy tizim o'rtasida haqiqiy aloqani o'rnatadi. Shuningdek, ular "yashil" iqtisodiyotga o'tish, ya'ni yanada barqaror ishlab chiqarish va iste'mol usullariga o'tish zaruratini kuchaytiradi.

Ushbu maqolada biz bunday o'tishning alohida muhim tarkibiy qismiga, ya'ni barqaror texnologik o'zgarishlarni rivojlantirishga, ya'ni tabiiy atrof-muhitga, shu jumladan global iqlimga sezilarli darajada kamroq salbiy ta'sir ko'rsatadigan ishlab chiqarish va iste'mol qonuniyatlariga e'tibor qaratamiz. Xususan, maqolada barqaror texnologik o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlash va to'siqlarni bartaraf etishning bir qator asosiy muammolari ko'rib chiqilgan. Ushbu muammolar akademik tadqiqotlardan olingan muhim saboqlarni siyosatchilar va mutaxassislar, shuningdek, keng jamoatchilikka yetkazish maqsadi bilan taqdim etiladi.

Iqlim va atrof-muhit muammolarini hal qilish tabiiy ilmiy bilimlarni, shuningdek, salbiy ta'sirlarni yumshatish uchun qabul qilinishi mumkin bo'lgan turli xil texnik yechimlar (masalan, uglerodsiz energiya texnologiyalari) bo'yicha muhandislik tajribasini talab qiladi. Shu bilan birga, barqaror texnologik o'zgarishlarni amalga oshirish ham bir nechta texnik bo'lmagan muammolarni o'z ichiga olgan ijtimoiy, tashkiliy, siyosiy va iqtisodiy sa'y-harakatdir. Masalan, o'tishlar deb ataladigan adabiyotlarda ko'plab tarmoqlar, masalan, energiya ishlab chiqarish, suv ta'minoti va boshqalar ijtimoiy-texnik tizimlar va innovatsion tizimlar sifatida tushunilishi mumkinligi e'tirof etiladi. Ushbu tizimlar ishtirokchilar tarmog'i (jismoniy shaxslar, xususiylar, firmalar, ilmiy-tadqiqot institutlari, davlat organlari va boshqalar), ushbu ishtirokchilar ega bo'lgan bilimlar, shuningdek tegishli institutlar (huquqiy qoidalar, axloq qoidalari va boshqalar) dan iborat. Boshqacha qilib aytganda, masalan, yangi uglerodsiz texnologiyalarni ishlab chiqish ko'pincha o'tmishda o'zaro aloqada bo'lmagan subyektlarni o'z ichiga olgan yangi qiymat zanjirlarini yaratishni talab qilishi mumkin; bu jamiyatni bir necha yo'llar bilan o'zgartirishi mumkin bo'lgan nisbatan uzoq jarayonni talab qiladi, masalan, huquqiy o'zgartirishlar, iste'molchilarning xatti-harakatlarini o'zgartirish, taqsimot ta'sirlari, infratuzilmani rivojlantirish va yangi biznes modellari.

Boshqacha aytganda, barqaror texnologik o'zgarishlarga erishish uchun texnologik taraqqiyotdan tashqari iqtisodiy va ijtimoiy moslashuv ham zarur. Darhaqiqat, tarix texnologik o'zgarishlar va innovatsiyalar bilan bog'liq tashkiliy va institutsional muammolarni hal qilish zarurligini ko'rsatadigan misollar bilan to'la. Xullas, elektr energiyasining jamiyatga ta'siri XX asrda unumdorlikning oshishi nuqtayi nazaridan juda katta bo'ldi. Shunga qaramay, elektr energiyasi 1870-yillarning oxirida kashf etilgan bo'lsa-da, 1900-yilda Amerika zavodlaridagi mexanik quvvatning 5% dan kamrog'i elektr motorlari tomonidan yetkazib berilgan va ularning unumdorligi ko'tarilishidan

oldin yana 20 yil kerak bo'lgan. Elektr energiyasining sekin tarqalishining muhim sababi shundaki, yangi texnologiyadan to'liq foydalanish uchun mavjud zavodlar butun operatsion tizimlarni, ya'ni ishlab chiqarish jarayonini, arxitekturani, logistikani, shuningdek, ishchilarni yollash, o'qitish va maosh olish usullarini o'zgartirishlari kerak edi. Uzoq vaqt davomida ko'plab kompaniyalar kompyuterlarga juda oz yoki hech qanday mukofotsiz sarmoya kiritdilar. Shu bilan birga, yangi texnologiya kompaniyalarning kompyuterdan foydalanishi uchun tizimli o'zgarishlarni talab qildi. Bu, masalan, ta'minot zanjirlarini nomarkazlashtirish, autsorsing va tartibga solish, shuningdek, iste'molchilarga ko'proq tanlovni taklif qilishni anglatardi. Yangi texnologiyani qabul qilish tizimli o'zgarishlar bilan birga bo'lishi kerakligi haqidagi asosiy dalil kompaniyaga ham, jamiyat darajasiga ham tegishli. Ishlab chiqiladigan har qanday yangi yechimlar turli xil kelib chiqishga ega bo'lgan turli xil ishtirokchilar o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklarning murakkabligini, umumiy bozor dinamikasini, shuningdek, bilimlarni rivojlantirish va institutsional islohotlarni hisobga olishi kerak. Aslida, tizimli o'zgarishlar zarurati energiyani ko'p talab qiladigan sanoat tarmoqlarida uglerodsiz jarayonlar kabi yashil texnologiyalar uchun ayniqsa dolzarb bo'lishi mumkin.

Shu bilan birga, siyosat maydonida va ilmiy tadqiqotlarda barqaror texnologik o'zgarishlarni qanday rag'batlantirish masalasiga e'tibor kuchaymoqda. Shuning uchun ushbu maqolaning asosiy maqsadi bunday o'zgarishlarni amalga oshirishda jamiyatning eng muhim muammolarini muhokama qilish va siyosatchilar uchun asosiy tushunchalarni, shuningdek, kelajakdagi tadqiqotlar uchun muhim yo'nalishlarni belgilab berishdir. Bunda biz ilmiy adabiyotlarning bir nechta yo'nalishlariga tayanamiz. Maqola quyidagi beshta umumiy muammolarga qaratilgan:

- Diffuz va tobora globallashtirib borayotgan ekologik xavf-xatarlar bilan kurashish
- nafaqat bosqichma-bosqich, balki tubdan barqaror texnologik o'zgarishlarga erishish;
- Yashil kapitalizmning paydo bo'lishi: noaniq biznes-as-usual ssenariy
- Davlatning roli: tegishli siyosat aralashmasini ishlab chiqish
- Taqsimot bilan bog'liq muammolar va ta'sirlarni hal qilish

Dastlabki ikkita vazifa barqaror texnologik o'zgarishlarni amalga oshirish uchun talab qilinadigan turli xil tarkibiy vazifalarni va ushbu vazifalarni amalga oshirishda bartaraf etilishi kerak bo'lgan to'siqlarni o'z ichiga oladi. Qolgan masalalar o'tish jarayonidagi turli asosiy subyektlarning, xususan, xususiy firmalar va davlat organlarining roli va mas'uliyatiga taalluqlidir. Ushbu beshta vazifalarning har biri, o'z navbatida, aniqroq vazifalarni o'z ichiga oladi va ular har bir bo'limda aniqlanadi va ishlab chiqiladi. Shuningdek, biz ushbu muammolarni qanday hal qilish va boshqarish bo'yicha maslahatlar beramiz, ammo aniq yechimlar milliy yoki mintaqaviy kontekstlarga qarab farq qilishi mumkin. Ish kelgusidagi tadqiqotlar uchun ba'zi asosiy yo'nalishlarni

qisqacha belgilab, yashil ijtimoiy-texnik o'tishga yordam berishi mumkin bo'lgan tadqiqotlarga urg'u berish bilan yakunlanadi.

1960-yillarda zamonaviy ekologik siyosatning paydo bo'lishi bilan havo va suvga tashlanadigan chiqindilar bo'yicha qat'iy qoidalar o'rnatildi. Biroq, ko'proq yoki kamroq e'tibor faqat statsionar ifloslanish manbalariga (ya'ni, sanoat zavodlariga) qaratilgan bo'lib, ularni nazorat qilish va tartibga solish nisbatan oson edi, masalan, o'simliklarga xos emissiya standartlari orqali. Bundan tashqari, ushbu dastlabki davrda mahalliy atrof-muhitga ta'sir ko'rsatishga katta e'tibor qaratildi, masalan, yaqin atrofdagi daryo havzalariga tashlamalar boshqa sanoatlarga va bir xil jamoadagi uy xo'jaliklariga salbiy ta'sir ko'rsatdi. Biroq, yillar davomida atrof-muhit muammolari tobora ko'proq turli xil diffuz emissiyalarni nishonga olish bilan bog'liq. Bular avtomobil transporti, kemachilik, aviatsiya va qishloq xo'jaligi kabi tarqoq manbalardan kelib chiqadi. Diffuz manbalardan ifloslanish katta maydonlarda sodir bo'ladi va ular alohida ahamiyatga ega bo'lmasligi mumkin, ammo boshqa diffuz manbalar bilan birgalikda ular jiddiy umumiy ta'sirlarga olib kelishi mumkin. Globallashuv va ko'proq xalqaro iste'mol mahsulotlari savdosi bilan birgalikda iqlim o'zgarishi kabi global ekologik muammolarning ortib borayotgan ahamiyati ushbu muammoni yanada kuchaytiradi. Ushbu muammolarni hal qilish ko'pincha xalqaro muzokaralar va yukni taqsimlashni talab qiladi, bu o'z-o'zidan qiyin bo'lib chiqdi. Iqlim bo'yicha qat'iy global kelishuvga erishishdagi qiyinchiliklar buni yaqqol ko'rsatib turibdi.

Diffuz emissiyalarni odatda kuzatish va shuning uchun tartibga solish qiyin. Masalan, atrof-muhitni muhofaza qilish idoralari chiqindilarni noto'g'ri ishlatishni jazolashni xohlashi mumkin, chunki bu turli xil kimyoviy xavflarni kamaytirishga yordam beradi, ammo bunday xatti-harakatlar odatda yashirin va aniqlash qiyin. Plastik chiqindilar bunga misol bo'la oladi: ular millionlab iste'mol mahsulotlaridan kelib chiqadi, dunyo bo'ylab oqimlar va shamollar tomonidan tashiladi va mikroplastmassalarni, ayniqsa, dengizda to'playdi. Ko'pgina xavfli moddalar, shu jumladan erituvchilar va ftalatlar kabi kimyoviy moddalar iste'mol mahsulotlariga kiritilgan bo'lib, ularning aksariyati chetdan olib kelinadi. Ushbu moddalarning odamlarga va tabiiy muhitga tarqalishi mumkinligini nazorat qilish ham qiyinligicha qolmoqda. Shuning uchun materiallarni yaxshiroq kuzatish va kuzatish imkonini beradigan texnologik innovatsiyalar ustuvor bo'lishi kerak.

Ushbu diffuz ekologik ta'sirlarni bartaraf etish uchun jamiyat ularni nazorat qilish va tartibga solishning muqobil, yanada bilvosita usullarini topishi kerak. Bu moddiy sikllarni yopish va doiraviy iqtisodiyotni, ya'ni mahsulot, material va resurslarning qiymati imkon qadar uzoq vaqt saqlanib qoladigan iqtisodiyotni rag'batlantirishga urinishlarga aylanishi mumkin. Amalda bu birlamchi materiallarni kamaytirish, qayta ishlash va qayta ishlashga, moddiy va energiya samaradorligiga, shuningdek, resurslarni taqsimlashga e'tiborni kuchaytirishni nazarda tutadi. Boshqacha qilib aytganda,

emissiyalarni mumkin qadar yetkazilgan zararga yaqinroq tartibga solish o'rniga, rasmiylar buning o'rniga atrof-muhit yukini kamaytirish bilan bog'liq deb taxmin qilinishi mumkin bo'lgan muayyan faoliyatni va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Otkirovich, N. S. (2024). Yashil Iqtisodiyotda Raqamli Transformatsiya. *Miasto Przyszłości*, 54, 1356-1364.
2. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). AHOLINING O'ZINI OZI BANDLIGINI TA'MINLASHDA AUTSORSING YANGI SHAKLINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 59-64.
3. Akbarovna, N. N. (2024). MILLIY IQTISODIYOTNI TAHLIL QILISHDA QO 'LLANILADIGAN ASOSIY KO 'RSATKICHLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 278-283.
4. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). FRILANSERLIK-O'ZINI O'ZI BAND QILISHNING YANGI SHAKLI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 283-288.
5. Akbarovna, N. N. (2024). TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT YURITISHNING SHAKLLARI VA YO'NALISHLARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 57-63.
6. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISHDA DIVERSIFIKATSIYA STRATEGIYASINING AHAMIYATI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 300-306.
7. Akbarovna, N. N. (2024). O 'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA MAKROIQTISODIY DASTURLARNI ISHLAB CHIQISH VA AMALGA OSHIRUVCHI YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 383-389.
8. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). IQTISODIY TEBRANISHLAR SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING YASHOVCHANLIK DARAJASINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 313-318.
9. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). KORXONALARNING BOZORDAGI FAOLLIGINI BAHOLASHDA ANSOFF MATRISASINI QO'LLASH: AFZALLIKLARI VA USTUNLIKLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 100-106.
10. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KASANACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 277-282.

11. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). YASHIL IQTISODNI O'RGANISHDA KERAKLI KO'RSATKICH XUSUSIYATLARI VA O'LCHOV TURLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 64-69.

12. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). YASHIL VA RAQAMLI OTISHLAR AVTOMOBIL EKOTIZIMINI QANDAY O'ZGARTIRMOQDA. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 60-65.

13. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). O 'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO 'JALIGI SOHASINING HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 147-151.

14. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). YASHIL IQTISODIYOTDA IQLIM O'ZGARISHI BILAN PAYDO BO'LADIGAN MUAMMOLARNI OLDINI OLISH MAQSADIDA JORIY QILINGAN ISTIQBOLLI YO'NALISHLAR. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 108-113.

15. Bobojonova, M. J., & Jumayeva, Z. B. (2025). XIX VA XX ASRLARDA INSTITUSIONALIZM IQTISODIY TA'LIMOTINING RIVOJLANISH DARAJASI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 62-67.

16. Akbarovna, N. N. (2024). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK IQTISODIYOTNING MUHIM SOHASI SIFATIDA. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 307-313.

17. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. (2024). QISHLOQ XO 'JALIGINI KLASSTERLASHNING XORIJIY TAJRIBASI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 65-71.

18. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI MARKETINGNI QO'LLASHNING KONSEPTUAL ASOSLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 93-99.

19. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). BARQAROR RIVOJLANISHGA O 'TISH SHAROITIDA ISHLAB CHIQRISHNI BOSHQARISH VA TASHKIL ETISH. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 307-312.

20. Bobojonova, M. J. (2025). PANDEMIYADAN KEYINGI DAVRDA TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO 'LLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 284-291.

21. Bobojonova, M. J. (2025). TABIIY RESURS SAMARADORLIGIDAN FOYDALANISHNING JAHON TAJRIBASI VA XALQARO DASTURLAR. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 145-151.

22. Bobojonova, M. J. (2025). MARKAZIY OSIYODA TABIIY RESURLARDAN FOYDALANISH DARAJASI VA UNING HOLATI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 180-187.

23. Bobojonova, M. J. (2025). TABIIY RESURSLAR SALOHİYATI VA UNING IQTISODIY AHAMIYATI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 206-213.
24. Bobojonova, M. J. (2025). TABIIY RESURS SAMARADORLIGIDAN FOYDALANISH HOLATI VA TAHLILI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 281-287.
25. Sodiqova, N. (2023). A POLITICAL ECONOMY ANALYSIS OF ECONOMIC SECURITY. *Modern Science and Research*, 2(12), 559-568.
26. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). TASHKILOTNING INNOVATSION FAOLIYATI SAMARALIGINI BAHOLASH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(2), 286-294.
27. Qudratova, G. M., & Sodiqova, N. T. (2024). RAQOBAT TUSHUNCHASI, UNING TURLARI VA USULLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(2), 459-463.
28. To'rayevna, S. N. (2024). YANGI IQTISODIYOT VA UNING MOLIYA BOZORLARIGA TA'SIRI. *Gospodarka i Innowacje.*, (45), 333-339.
29. Sodiqova, N. (2024). IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA INNOVATSION SIYOSAT VA UNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
30. Sodiqova, N. (2024). TECHNOLOGY DISCOURSE AND THE POLITICAL ECONOMY OF NEW MEDIA. *Modern Science and Research*, 3(2), 376-384.
31. To'rayevna, S. N. (2023). DEMOKRATIYA VA IQTISODIYOT O'RTASIDAGI MUNOSABAT" SIYOSIY SHAXS" NAZARIDAN. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 387-394.
32. To'rayevna, S. N. (2023). YANGI IQTISODIYOTDA RAQAMLI MEHNAT.
33. Sodiqova, N. (2024). THE MAIN METHODS OF SELECTING INNOVATIVE PROJECTS. *Modern Science and Research*, 3(6), 682-687.
34. Sodiqova, N. (2024). MANAGEMENT OF INNOVATIONS IN ENTERPRISE ACTIVITY OPPORTUNITIES TO USE FOREIGN EXPERIENCE. *Modern Science and Research*, 3(6), 688-695.
35. Sodiqova, N. (2024). THE MAIN STAGES OF THE INNOVATION PROCESS IN THE ENTERPRISE AND ITS MANAGEMENT. *Modern Science and Research*, 3(6), 703-709.
36. To'rayevna, S. N. (2023). YETAKCHILIK USLUBI SIFATIDA MURABIYOTDAN FOYDALANISH MENEJERLARNI TAYYORLASH. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 399-408.
37. Turayevna, S. N. (2024). THE ESSENCE AND CONTENT OF THE CONCEPT OF EMPLOYEE MOTIVATION IN BUSINESS MANAGEMENT. *Gospodarka i Innowacje.*, 48, 554-558.
38. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). STAGES OF BUSINESS VALUATION. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(2), 167-175.

39. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BANKLARIDA XMHSNI TADBIQ ETISH XUSUSIYATLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 253-258.
40. Sodikova, N. (2024). OTMda "Iqtisodiyotda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va tizimlari" fanini o 'qitishda raqamli texnologiyalarning o 'rni. *Modern Science and Research*, 3(1), 1-4..
41. Sodiqova, N. (2023). Digital Labor in the New Economy. *Modern Science and Research*, 2(10), 293-300.
42. Sodiqova, N. T., & Qudratova, G. M. (2024). INNOVATIVE MANAGEMENT AS A FACTOR OF SUCCESSFUL DEVELOPMENT OF AN ENTERPRISE. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(2), 315-320.
43. To'rayevna, S. N. (2024). KORXONA FAOLIYATIDA INNOVATSIYALARNI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBASIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.
44. To'rayevna, S. N. (2024). TADBIRKORLIK SOHASINI MALAKALI KADRLAR BILAN TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.
45. Sodiqova, N. (2024). KORXONALARDA INNOVATSION LOYIHALARNI BAHOLASH TARTIBI VA TANLASH USULLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
46. Sodiqova, N. (2024). KORXONADA INNOVATSIYANING MOHIYATI VA UNING ASOSIY TUSHUNCHALARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
47. To'rayevna, S. N. (2024). KORXONALARDA INNOVATSION LOYIHALARNI BAHOLASH TARTIBI VA TANLASH USULLARI.
48. To'rayevna, S. N. (2024). IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA INNOVATSION SIYOSAT VA UNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI.
49. To'rayevna, S. N. (2024). TEXNOLOGIYA DISKURSI VA YANGI MEDIA SIYOSIY IQTISODIYOTI.
50. To'rayevna, S. N. (2023). Biznes Sohasida Xodimlarni Topish Va Tanlash Bosqichlari. *Miasto*
51. To'rayevna, S. N. (2024). KORXONANING MOLIVAVIY BAQARORLIGI: OMILLARI VA KO 'RSATKICHALARI. *Gospodarka i Innowacje.*, 47, 140-146.
52. Turayevna, S. N. (2024). Человеческий Капитал Как Главный Фактор Генерации Экономического Развития В Узбекистане. *Miasto Przyszłości*, 54, 848-856.
53. Sodiqova, N. T. R. (2024). KORXONADA KADRLAR SIYOSATINI OQILONA TASHKIL ETISH YO'NALISHLARI. *Gospodarka i Innowacje*, 51, 54-62
54. Turayevna, S. N. (2024). THE EFFECT OF LABOR PROMOTION ON WORK EFFICIENCY. *Gospodarka i Innowacje.*, 49, 142-147.
55. Sodiqova, N. (2024). ECONOMIC POLICY IN THE FIELD OF YOUTH EMPLOYMENT: FOREIGN EXPERIENCE. *Modern Science and Research*, 3(2), 330-339.
56. Sodikova, N. (2024). THE MAIN DIRECTIONS OF PROVIDING THE BUSINESS SECTOR WITH QUALIFIED PERSONNEL. *Modern Science and Research*, 3(1), 133-139.

57. To'rayevna, S. N. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI IQTISODIYOTINI RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALARINING O 'RNI. *Gospodarka i Innowacje.*, 46, 258-264.
58. Sodiqova, N. (2024). TADBIRKORLIK SOHASINI MALAKALI KADRLAR BILAN TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI. *Modern Science and Research*, 3(1), 123-132.
59. Sodikova, N. T. (2024). PROMOTION OF LABOR PRODUCTIVITY GROWTH IN THE ENTERPRISE AS A BASIC CONDITION. *Bulletin news in New Science Society International Scientific Journal*, 1(3), 188-198.
60. To'rayevna, S. N. (2024). O'ZBEKISTONDAGI XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA AHOLINI ISH BILAN BANDLIGINI TASHKIL ETISHNING INNOVATSION XUSUSIYATLARI. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(08), 113-118.
61. Sodiqova, N. T. (2025). WAYS TO ENHANCE COMPANY COMPETITIVENESS. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 12(01), 145-150.
62. Tohir o'g'li, M. T., & To'rayevna, S. N. (2024). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSION SIYOSAT. ZAMONAVIY TA'LIMDA FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 45-53.
63. Sodiqova, N. (2023). A POLITICAL ECONOMY ANALYSIS OF ECONOMIC SECURITY. *Modern Science and Research*, 2(12), 559-568.
64. Otkirovich, N. S. (2024). Yashil Iqtisodiyotda Raqamli Transformatsiya. *Miasto Przyszłości*, 54, 1356-1364.
65. Bahodirovich, X. B. (2025). O'ZBEKISTONDA BOJXONA NAZORATI XIZMATINI TASHKIL QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 65-71.
66. Bahodirovich, X. B. (2025). TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 10-16.
67. Bakhodirovich, K. B. (2023). *CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF IMPROVING ACCOUNTING IN SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP*. *IMRAS*, 6 (6), 161–165.
68. Kayumovich, K. O. (2020). The highlight priorities for the development of digital tourism in Uzbekistan. *International scientific review*, (LXIX), 61-62.
69. To'rayevich, I. A. (2025). Attracting Investments into the National Economy and their Management: Current Status. *Miasto Przyszłości*, 56, 315-322.
70. AT, I. (2024). MINTAQALARDA TADBIRKORLIK SUB'EKTLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY YO 'NALISHLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(3), 319-326.
71. AT, I. (2024). IQTISODIYOTNING REAL SEKTORIGA INVESTITSIYA QILISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 149-155.

72. EI, I. JAHON SAVDO KO 'RSATKICHLARI ISTIQBOLI VA BUNDA O 'ZBEKISTON EKSPORTCHI KORXONALARI UCHUN IMKONIYATLAR.

73. EI, I. (2024). O 'ZBEKISTONDA MAKROIQTISODIY KO 'RSATKICHLAR O 'ZGARISHLARINING 2022 VA 2023 YILLAR VA TARMOQLAR MIQYOSIDA TAHLILI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(3), 44-52.

74. EI, I. (2024). YALPI ICHKI MAHSULOT TUSHUNCHASI VA UNI HISOBLASHNING ASOSIY SHARTLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(3), 266-274.

75. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). PANDEMIYA SHAROITIDA O 'ZBEKISTON MILLIY IQTISODIYOTIDAGI TARKIBIY O 'ZGARISHLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO 'NALISHLARI VA ISTIQBOLDAGI IQTISODIY O 'SISH PROGNOZLARI. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 111-123.

76. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SANOAT TARMOQLARIDAGI TARKIBIY O 'ZGARISHLAR VA ULARNI BAHOLASH. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 101-110.

77. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). O 'ZBEKISTON EKSPORTCHI KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH YO 'NALISHLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 245-254.

78. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). O 'ZBEKISTONDA EKSPORT-IMPORT KO 'RSATKICHLARINING TAHLILI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 151-159.

79. Hakimovich, T. M., & Abidovna, A. S. (2025). JAHON SAVDO KO 'RSATKICHLARI ISTIQBOLI VA BUNDA O 'ZBEKISTON EKSPORTCHI KORXONALARI UCHUN IMKONIYATLAR. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(4), 236-244.

80. Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2025). АНАЛИЗ БЕЗРАБОТИЦЫ В РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАНАХ АФРИКИ И УЗБЕКИСТАНЕ. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 122-128.

81. Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2025). ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ВВП СТРАН ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА (ЕАЭС) И УЗБЕКИСТАНА. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 149-156.

82. Джураева, М. С., & Алимова, Ш. А. (2025). СПРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ УРОВНЯ ИНФЛЯЦИИ В СТРАНАХ ЕС И УЗБЕКИСТАНЕ. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 206-212.

83. Abidovna, A. S., & Sadilloevna, D. M. (2024). THE IMPACT OF MANAGEMENT PRACTICES ON INNOVATION IN ENTREPRENEURSHIP. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 232-237.

84. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). TEXNOLOGIK JARAYONNING TANNARXINI HISOBLASH. *THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD*, 1(3), 17-23.
85. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2025). MAHSULOT TANNARXINI HISOBLASH, XARAJATLARNI TAHLIL QILISH YONDASHUVLARI. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(5), 47-53.
86. Azimov, B. F., Shadiyev, A. X., & Qudratova, G. M. (2025). YENGIL SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION STRATEGIYALAR. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 15-22
87. Raxmonqulova, N. O. (2025). TASHKILOTNING MOLIVAVIY REJASI VA UNING MUVAFFAQIYATGA TA'SIRI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 2(1), 8-14.
88. Raxmonqulova, N. O. (2025). HODIMLARNI RAG 'BATLANTIRISH VA MOTIVATSIYA ORQALI ISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH. *The latest pedagogical and psychological innovations in education*, 2(1), 29-35.
89. Raxmonqulova, N. O. (2025). TASHKILOT MAQSADLARINI BELGILASH VA ULARGA ERISHISH BO 'YICHA STRATEGIK REJALASHTIRISH JARAYONLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 2(1), 22-28
90. Hakimovich, T. M. (2025). PRIORITIES FOR DEEPENING STRUCTURAL CHANGE IN THE ECONOMY. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 12(01), 84-90.
91. Hakimovich, T. M. (2025). HUDUDLAR IQTISODIYOTINI JADAL RIVOJLANTIRISH BO'YICHA STRATEGIYALARINING QO'LLANILISHI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(4), 129-136.
92. Bazarova, M. (2025). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT MOLIVASI TIZIMIDAGI ISLOHOTLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI. *Modern Science and Research*, 4(1), 29-36.
93. Shadiyev, A. X. (2025). A MODERN APPROACH TO THE METHODOLOGY OF TEACHING ECONOMIC DISCIPLINES. *Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research*, 12(01), 134-139.
94. Khudoynazarovich, S. A. (2022). Features of evaluating the effectiveness of activities at the Bukhara State University. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(11), 153-159.
95. Xudoynazarovich, S. A. (2024). KORXONA VA TASHKILOTLARDA PERSONALNI BOSHQARISH TIZIMI VA TAMOIYILLARI. *Gospodarka i Innovacje*, 48, 685-690.
96. Shadiyev, A. (2024). TA'LIM MENEJMENTI. TA'LIMNI BOSHQARISH USULLARI VA QARORLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
97. Olimovich, D. I., & Khudoynazarovich, S. A. (2020). The cost-effectiveness of improving the quality of hotel services. *Academy*, (4 (55)), 40-42.
98. Khudoynazarovich, S. A. (2023). CREATING VALUE IN A TOURIST DESTINATION.

99. Azimov, B. F. (2024). MOLIYAVIY SEKTORDA STATISTIK KUZATISH VA UNING USULLARI. *XALQARO KONFERENSIYA VA JURNALLARNI SIFATLI INDEXLASH XIZMATI*, 1(1), 28-31
100. Жумаева, З. К. (2019). Современные Тенденции И Направления Развития Инвестиционной Деятельности В Регионах Республики Узбекистан. *Современные Проблемы Социально-Экономических Систем В Условиях Глобализации*, 148-152.
101. Jumayeva, Z. (2024). RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORATNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI. *Modern Science and Research*, 3(6).
102. Bustonovna, J. Z. (2024). IQTISODIY MUAMMOLARNI HAL QILISHDA BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING MUHIM SHARTLARI. *Miasto Przyszłości*, 55, 1436-1440.
103. Джураева, М. С. (2025). АВТОНОМНЫЕ И ИНТЕГРИРОВАННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(4), 135-141
104. Hakimovich, T. M., & Avazovna, R. L. (2024). IQDISODIY NOCHOR KORXONALAR TAHLILI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 284-292.
105. Avazovna, R. L., & Hakimovich, T. M. (2024). MINTAQADA MEHNAT BOZORI. MEHNAT BOZORINI TARTIBGA SOLISHNING XUDUDIIY ASOSLARI, AHOLI BANDLIGI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YOLLARI. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1(3), 307-309
106. Bazarova, M. (2023). EFFECTIVENESS OF USING PR-ADVERTISING SERVICES IN THE PROCESS OF PRODUCT DELIVERY ON THE EXAMPLE OF BUKHARA REGION. *Modern Science and Research*, 2(12), 506-512.